

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 862/2016-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. decembra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Arendackým, advokátska kancelária, Železničiarska 13, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 11 Co 84/2016 z 21. júna 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. októbra 2016 doručená sťažnosť [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd

(ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 Co 84/2016 z 21. júna 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka (v tom čase maloletá) si návrhom podaným na Okresnom súde Martin (ďalej len „okresný súd“) zaregistrovaným pod sp. zn. 15 C 323/2014 uplatnila vo vlastnom mene nárok na zaplatenie sumy 996,88 € s príslušenstvom proti odporkyňi – matke. Tento svoj nárok v návrhu skutkovo odôvodnila tým, že otec zaviazaný právoplatným rozsudkom okresného súdu sp. zn. 20 P 2297/2006 zo 14. marca 2007 bol povinný prispievať na jej výživu sumou 56,43 € mesačne, keďže maloletá bola týmto rozsudkom zverená do osobnej starostlivosti matky. V zmysle neskoršej dohody uzavretej medzi jej rodičmi z 12. decembra 2011 bol otec povinný na jej výživu prispievať celkovo sumou 85 € k rukám matky, pričom ďalších 15 € bol povinný mesačne uhradiť na sporiaci účet sťažovateľky. Sťažovateľka pre nezhody s matkou bola 17. novembra 2012 vykázaná z domu a odsťahovala sa k otcovi. Otec návrhom doručeným okresnému súdu požiadal o zverenie sťažovateľky do svojej osobnej starostlivosti. Okresný súd v uvedenej veci rozsudkom sp. zn. 21 P 87/2016 zo 6. augusta 2013 rozhodol tak, že návrhu vyhovel. Sťažovateľka v návrhu tvrdila, že v rozhodnom období od novembra 2012 až do podania návrhu na jej zverenie do osobnej starostlivosti otca otec riadne prispieval na jej výživu k rukám matky, hoci matka už v tomto období jej žiadnu starostlivosť neposkytovala. Vychádzajúc z uvedeného bola sťažovateľka toho názoru, že matka sa protiprávne obohacovala na jej úkor, preto žiadala vydať, resp. vrátiť plnenia poskytnuté otcom za rozhodné obdobie na jej výživu, ktoré matka na jej výživu spotrebovať nemohla. Okresný súd v predmetnej veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 15 C 323/2014 z 9. novembra 2015 tak, že je návrh zamietol pre nedostatok aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľky. Sťažovateľka proti označenému rozsudku súdu prvého stupňa podala odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že napadnutým rozsudkom bolo neprípustne zasiahnuté do jej označených práv. Sťažovateľka tvrdí, že napadnutý rozsudok je arbitrárny a nedostatočne odôvodnený. Taktiež tvrdí, že došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu jej nároku, pričom tvrdí, že aj keby v priebehu konania označila svoj nárok nesprávne, bolo vecou súdov posúdiť ho na základe skutkových okolností a neuspokojiť sa s tým, že v danom prípade sa sťažovateľka nemôže domáhať bezdôvodného obohatenia. Sťažovateľka v tejto súvislosti konajúcim súdom vytýka, že nesprávne v odôvodneniach svojich rozhodnutí jej nárok pomenovali ako nárok na vrátenie výživného, pričom z argumentácie sťažovateľky malo vyplynúť, že ide o nárok na vydanie výživného. Sťažovateľka ďalej argumentuje, že konkrétne platby výživného sú majetkovým právom, ktoré môže v rámci exekúcie vymáhať iba dieťa. Na základe týchto úvah dospieva k názoru, že krajský súd tým, že potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým zamietol ňou uplatnený nárok na zaplatenie žalovanej sumy, pochybil a porušil jej označené práva, a to najmä z dôvodu, že podľa jej názoru nedal odpoveď na jej argumentáciu uvedenú v odvolaní.

Sťažovateľka na základe uvedeného navrhla, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie jej označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva...

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Obdobne to platí aj pre základné právo podľa čl. 36 ods. 1 listiny.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto

ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou sťažnosti je nespokojnosť sťažovateľky s napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorý podľa jej názoru rozhodol arbitrárne. Sťažovateľka v ňom vidí porušenie svojich označených práv.

Ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00).

Sťažovateľka odôvodňovala porušenie svojich označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu jeho arbitrárnosťou, pretože podľa jej názoru odôvodnenie napadnutého rozsudku je nedostatočné, nesprávne, a tým aj ústavne neudržateľné.

Ústavný súd konštatuje, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že dôvodom zamietnutia žaloby bol nedostatok aktívnej legitímácie sťažovateľky v spore skutkovo vymedzenom sťažovateľkou. S týmto právnym názorom okresného súdu sa krajský súd v celom rozsahu stotožnil a obmedzil sa len na konštatovanie správnosti dôvodov odvolaním napadnutého rozhodnutia s odkazom na ustanovenie § 219 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd opakovane judikoval, že pokiaľ preskúmanie postupu alebo rozhodnutia orgánu štátu v rámci predbežného prerokovania nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, reálnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05), je možné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu a odôvodnenia rozsudku okresného súdu, na ktoré nemožno nazerať izolovane a ktoré podľa judikatúry tvorí jeden celok (II. ÚS 78/05), dospel k záveru, že rozhodnutie je dostatočným spôsobom odôvodnené, krajský súd zrozumiteľne odôvodnil úvahy, ktoré zvolil pri rozhodovaní o nároku sťažovateľky, pričom právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako arbitrárne. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, prečo nevyhovel nároku sťažovateľky, a zároveň tým aj reagoval na jej námietky. Rozsudok krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho názoru preto nemožno považovať za svojvoľný či arbitrárny. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Takéto pochybenie v ústavnoprávnom zmysle však ústavný súd v napadnutom rozsudku krajského súdu nezistil. Sťažovateľkin nesúhlas s obsahom

napadnutého rozsudku krajského súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

V súvislosti s uplatneným nárokom je potrebné predovšetkým uviesť, že teória vychádza z osobitnej povahy rodinnoprávných vzťahov, keďže nejde o klasické občianskoprávne vzťahy, ale o špecifické vzťahy upravené osobitným zákonom, ktoré sa spravujú osobitnými zásadami. Špecifickým charakterom je teda daná odlišnosť od všeobecnej úpravy bezdôvodného obohatenia podľa Občianskeho zákonníka pri platbách vykonaných z právneho dôvodu, ktorý odpadol, v tom zmysle, že povinný sa nemôže dožadovať vrátenia spotrebovaného výživného vo vzťahu k maloletému dieťaťu. Rovnako sa nepriznáva právny nárok na vrátenie dobrovoľného plnenia prevyšujúceho plnenie určené rozhodnutím súdu.

Okresný súd, ako aj krajský súd založili svoje rozhodnutie na dôvode, že sťažovateľka nie je aktívne vecne legitimovaná v spore o nároku, ktorý skutkovo vymedzila svojím návrhom. Inými slovami, nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, resp. vrátenie výživného z dôvodu faktického neposkytovania starostlivosti v rozhodnom období, zodpovedá nároku na vrátenie nespotrebovaného výživného podľa § 78 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). V zmysle označeného ustanovenia zákona o rodine ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu výživného pre maloleté dieťa za uplynulý čas, spotrebované výživné sa nevracia. Zákon teda zakotvuje zásadu nenávratnosti spotrebovaného výživného u maloletých detí. V okolnostiach prípadu však išlo o opačnú situáciu, pretože výživné v zmysle argumentácie maloletej sťažovateľky sa nespotrebovalo, pretože sťažovateľka v konaní tvrdila, že matka jej starostlivosť v rozhodnom období neposkytovala a neoprávnene zadržala výživné poskytnuté otcom na jej výživu, ktoré žiadala v návrhu vydať.

V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky, ktorá žiadala vydať výživné ako vecné plnenie tzv. rei vindikačnou žalobou, sa žiada uviesť, že v okolnostiach veci nie je možné takéto plnenie (výživné, pozn.) považovať za vec, ktorej vydanie možno žiadať, a to

z dôvodu, že nejde o vecnoprávny vzťah, ale záväzkovoprávny priamo vyplývajúci zo zákona o rodine. Vychádzajúc z uvedeného bolo možné žiadať o vrátenie nespotrebovaného výživného, avšak o vrátenie mohol požiadať len ten, kto ho poskytol, a to otec maloletej sťažovateľky, za predpokladu, že by došlo k zrušeniu alebo zníženiu výživného pre maloleté dieťa za uplynulý čas rozhodnutím súdu. Záver okresného súdu, ako aj krajského súdu, že sťažovateľka v okolnostiach veci nebola aktívne vecne legitimovaná, preto zodpovedá rozhodujúcim skutočnostiam.

Pokiaľ sťažovateľka argumentovala tým, že konkrétne platby výživného sú majetkovým právom, ktoré môže v rámci exekúcie vymáhať iba dieťa, je potrebné uviesť, že výživné v prípade, že nebolo zo strany povinného zaplatené riadne a včas, môže dieťa ako adresát práva súdne vymáhať od povinného. V okolnostiach veci však išlo o odlišnú situáciu, a to že maloletá sťažovateľka sa domáhala vydania výživného, ktoré zaplatil otec ako povinný do rúk jej matky, popri tvrdenom poskytovaní starostlivosti o maloletú sťažovateľku, preto právne závery exekučného súdu sú neaplikovateľné na danú situáciu. Navyše dôvod, že otec plnil svoju vyživovaciu povinnosť aj osobnou starostlivosťou, teda dvojmo, logicky podporuje právny názor, že aktívne legitimovaným subjektom v okolnostiach prípadu na tzv. „vydanie plnenia“ bol otec, pričom okresný súd, ako aj krajský súd správne identifikovali tento nárok ako nárok na vrátenie výživného.

Sťažovateľka ďalej namietala aj porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že krajský súd sa riadne zaoberal námietkami sťažovateľky v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že v okolnostiach prípadu interpretácia a aplikácia na vec vzťahujúcich sa noriem sledovala ich zmysel a účel. Ústavný súd preto konštatuje, že neexistuje relevantná súvislosť medzi namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu na jednej strane a napadnutým rozsudkom krajského súdu na strane druhej.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

V nadväznosti na odmietnutie sťažnosti ústavný súd už o ďalších požiadavkách sťažovateľky nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2016